

BİR ÂŞIKLAR ŞÖLENİ VE BİR MUAMMA

Saim SAKAOĞLU*

ÖZET

1985 yılında Fırat Üniversitesi Rektörlüğüne I. Âşıklar Şöleni düzenlenmişti. Bu şölende yarışmacıların yanında seyircilerin de katıldığı bir muamma sorulmuştu. Bu soruya pek çok kişi cevap vermişti. Ancak cevapların çoğunluğu teknik yönden yetersizdi. Ayrıca doğru cevabı verenlerin sayısı da azdı. Alanında ilk defa böyle bir yarışma değerlendirilmesi yapılmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER

Âşık, âşıklar şöleni, muamma

AN ASHIK FEAST AND AN ENIGMA

ABSTRACT

In 1985, *The First Ashik Feast* was held by the Rectorship of Fırat University where an enigma was asked to the audience as well as the competitors. Many people answered the question, yet almost all of the answers were technically insufficient. Small number of people could give the correct answer. That is the first evaluation of a competition in this field.

KEY WORDS

Ashik, ashik feast, enigma

Son 40 yıldan beri yurdumuzun çeşitli il, ilçe ve köylerinde düzenlenen âşık toplantıları yeni yeni âşıkların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bazıları günümüzün ünlü âşıkları arasında yer alan bu sanatkârların yanında bu işi bir heves olarak görüp geliştiremeyenlerin olduğu da unutulmamalıdır. Aslında imkân ve yeteneğin de bu geri plânda kalmada rolü vardır. Usta yüzü görmeyen, geleneği yeterince bilmeyen gençler bir noktadan sonra duruvermektedirler. Dün adlarını sıkça duyduğumuz bazı gençler bugün artık ya hiç duyulmaz veya pek az görülür olmuşlardır.

---

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Özellikle Konya'da başlayıp bütün ülkeye yayılan "Âşıklar Bayramı / Şöleni" çeşitli çaplarda olmak üzere yurdumuzun değişik yörelerinde hâlâ devam etmektedir. Konya'daki Âşıklar Bayramı, İstanbul Kültür ve Sanat Festivali içindeki Gülhane Şöleni, Karaman, Mut, Kayseri, Erzurum vb. yerlerde değişik sebeplere bağlı olarak düzenlenen toplantılar bunun güzel örnekleridir.

Bu toplantıların bazılarında âşıklara bir muamma sorulur ve toplantının sonunda cevapları istenilir. Bizim Erzurum'da düzenlediğimiz (1). Elazığ'da düzenlenmesine yardımcı olduğumuz bu tür toplantılarda her gece için ayrı ayrı muammalar hazırlanmış veya eski kaynaklardan örnekler seçilmiştir. Dinleyicilerimizi de bu işin içine çekip geceyi daha ilgi çekici hâle getirmek için de muammaları her gecenin davetiyesine ayrı ayrı yazmıştık. Biz bu yazımızda böyle bir toplantıdan ve orada sorulan muamma ile cevabından söz etmek istiyoruz.

Sayın Feyzi Halıcı'nın 1975'te sunduğu bir bildirisinde de Konya'daki Âşıklar Bayramları'nda sorulan muammalar yer almaktadır (2).

Doğu Anadolu'muzun bilim kurumlarının önde gelenlerinden olan Fırat Üniversitesi 1975 yılında kurulmuştur. Daha önceleri Ankara Üniversitesine bağlı bir fakülte ile Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin ayrı ayrı faaliyette bulunmaları üniversitenin çekirdeğini oluşturmaktadır. İşte, bu bilim yuvamızın kuruluşunun 10. yılı münasebetiyle düzenlenen, daha sonraki yıllarda da bir süre devam edecek olan **Fırat Havzası Folklor ve Etnografya Sempozyumu'nun** yan faaliyeti olarak bir de şölene yer verilmiştir. "Fırat Üniversitesi 1. Âşıklar / Şöleni" adı verilen bu toplantı 26 Ekim 1985 Cumartesi günü, Fırat Üniversitesi Oditoryumu'nda gerçekleştirilmiştir. O yıllarda Elazığ'da görevli olan Prof. Dr. Tuncer Gülensoy'un gayretleriyle gerçekleştirilen şölene değişik illerimizden âşıklar davet edilmişlerdi. Davetiyede adları yer alan âşıklar şunlardı: Kayseri'den Karşı Âşık Sadi Değer / Hasretî (1929), Feke / Adana'dan Âşık Hacı Karakılçık (1948), Ankara'dan Samsunlu Âşık Kemalî Bülbül (1928), Çıldır / Kars'tan Âşık Dursun Durdağı ve Kayseri'den Sivaslı Âşık Osman Ağca (1956).

Tarafımızdan yönetilen şölene listede adı olanlardan Durdağı katılmamış, buna karşılık Âşık Nuri Karataş / Çırağı (1947), Âşık Erol Aydın / Erganî (1954) ve Yaşar Polat / Bayramî (1941) Erzurum'dan gelerek katılmışlardır.

Bu şölende âşıklarımız okumuşlar, atışmışlar; taşlama, güzelleme, tecnis, koçaklama, divanî, türkü, hikâyeli türkü ve bozlak örnekleri vermişlerdir. Sefil Selimî'nin çırağı olan Ağca da, ustasının şiirlerinin yanında Karaca Oğlan ve Seyranî'den de şiirler okumuştur.

Jüri üyeleri ise Doç. Dr. (şimdi Prof.) Tuncer Gülensoy, Doç. Dr. (şimdi Prof.) Saim Sakaoğlu, Doç. Dr. (şimdi Prof.) Umay Günay, Kâmil Toygar ve Tahir Kutsi Makal idi (3).

Vali Saim Çotur, Rektör Prof. Dr. Arif Çağlar, Ankara'dan Prof. Dr. Şükrü Elçin, Prof. Dr. Zeynep Korkmaz ve Prof. Dr. Bahattin Ögel'in de dinleyiciler arasında bulunduğu toplantıyı Elazığlı veya orada görevli pek çok aydın da takip etmişlerdi. Üniversite öğrencilerinin ilgileri ise umulanın üzerinde idi.

Davetiyede yer alan muamma, eskiden beri bilinen, âşıkların kolaylıkla çözebileceği bir örnekti. Amaç, dinleyicilerin konuya daha çok eğilmelerini sağlamaktı. Doğru cevap verenlerden on kişiye birer kitap hediye edilecekti. İşte muammamız:

*Âşığa hoş gelirmiş yâr hanesi
Kudretullah şehrinin dürdânesi
Muammaya cevap bulun bakalım
Oğlunun karnında yatar annesi(4)*

Son mısradaki "annesi" kelimesinin "ânesi" olacağı muhakkaktır; ancak düzenleyici arkadaşlar, bu kelimenin halkımız tarafından bilinemeyeceğini düşünerek böyle bir değişikliğe gitmiş olmalıdır. Oysa, Süleyman Çelebi'nin **Vesiletü'n- Necât**'ında bu kelime yer alır ve her mevlid dinleyicisi bu kelimeyi bilirdi.

Gelen cevapları bir sınıflandırmaya tâbi tuttuk. Tutulan yol şöyle idi:

a) Doğru cevaplar:

1. Muammamız gibi manzum olanlar
2. Sadece cevap olan iki kelime
3. Doğru sayılabilecek diğer kelime ve açıklamalar

b) Yanlış cevaplar:

1. Muammamız gibi manzum olanlar
2. Bir veya birkaç kelimedenden oluşanlar.

Önce, herkesce bilinen cevabımızı verelim. Muammamızın cevabı "İpek böceği" idi. Ancak, "İpek böceği ve kozası", "İpek kozası" ve benzeri cevaplar da elbette kabul edilmiştir.

Doğru cevaplardan 13 tanesi, tıpkı muammamız gibi manzum idi. Ayrıca birer tane de beyit, üçlük ve beşlik şeklinde olanı vardı. Sadece kavramın cevap olarak verildiği ve çoğunluğunu "İpek böceği" cevabının oluşturduğu 30 cevap daha vardı. Bunlardan manzum olanların şiiriyet özelliği taşıyanlarından bazı örnekler vermek istiyoruz.

1. *Âşığa hoş gelirmiş sevdiceği
İncitme sen karıncayı çiçeği
Yaradanın yarattığı güzeldir.
Muammanın cevabıdır İPEK BÖCEĞİ.*
(Yard. Doç. Dr. [şimdi Prof.] Halil Narman, 45)

2. *Güzele yaraşır ipek entari
Güzellik ülkesinin tek prensesi
Emek çeker kendi örer ipeği
Güzelleri giydirir İPEK BÖCEĞİ*
(İbrahim Kilik, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencisi, 26)

3. *Âşığa açarmış maşuk haneyi
Kudretullah yaratmış dürdaneyi
Muammaya cevap buldum dinleysin
Kozasında yatar İPEK BÖCEĞİ.*
(Durdu İşler, öğrenci, 21)

4. *Çin'den gelir sesi*
Bursa'dan duyulur nefesi
Bunu bilmeyecek ne var
İPEK BÖCEĞİ'nin ta kendisi
(Süleyman Hatipoğlu, okutman, 28)
5. *Oğlunun karnında yatarmış annesi*
İnsanın muammaya gelir gülesi
Düşünüp de buldum ben neticeyi
Cevabım şudur ki İPEK BÖCEĞİ
İbrahim Doğan, TDEB öğrencisi, 18)
6. *Âşığa hoş gelir yâr hanesi*
Kozadır Mekke'nin dürdânesi
Muammaya cevap buldum, doğrudur inşallah
İPEK BÖCEĞİ'dir KOZA'nın annesi.
(Mustafa Çevik, TDEB öğrencisi, 18)

Manzum olanlardan beyit olarak kurulan cevabı da eklemek istiyoruz.

Okumuşum ben varlık âleminin kitabını
İPEK BÖCEĞİ buldum muammanın cevabını.
(Hüseyin Karadağ, Arş. Gör. [şimdi Van'da prof.], 26)

Doğru cevabı kelimelerle verenler arasındaki pek çok öğrencinin yanında yer alan bazı zevatı da kısaca tanıtmak isteriz.

M. Halef Cevrioğlu / Vali yardımcısı, 50
Abdülkadir Yuvalı / Yard. Doç. Dr. [şimdi prof.], 37
Sabahattin Küçük/Öğr. Gör. [şimdi prof.], 34
Ahmet Buran / Arş. Gör. [şimdi prof.], 23
Hilmi Dulkadir/ Mut Halk Eğitimi Merkezi Müdürü [şimdi İçel HEM'de], 30
Enver Özcan / Veteriner Hekim, 36
Mehmet Şerif Gündoğdu/ Bakkal, 18
Birol Acarlar/Esnaf, 19
Gönül Sertkaya/Memur, 32

Muammayı ortaklaşa çözen iki tıp fakültesi öğrencisi Mustafa Gürbüz (23), Uğur Halaza (19) ise şöyle bir açıklama getirmişlerdir: "Muammanın cevabı ipek böceği ve kozasıdır. Koza ipek böceğinin ürünü olduğu hâlde ipek böceği kozanın içinde yatar."

Ya yanlış olarak verilen cevaplar nelerdi? Onlardan da bazı örnekler vermek istiyoruz.

Toplantının âşıklarla, sazla ve sözle ilgili olması pek çok dinleyiciyi bu kavramlara yönlendirmiştir. Bu cevapları basit bir düzene ve cevap sayısına göre şöyle gösterebiliriz:

Âşık:	1
Âşık olan:	1
(Hangi anlamda olduğu belli değil)	
Âşıkla sazı:	3
Bağlama:	2
Saz:	6
Telli saz:	1
Sazın teli ve çıkardığı ses:	1
Âşığın ilham kaynağı olan aşk:	1
Usta âşık ile çırağı arasındaki atışma:	1
Âşığın yarattığı edebiyat:	1
Âşık ile eserleri arasındaki manevî bağ:	1
Âşığın gönlündeki Hak sevgisi:	1
Anadolu âşıklar ocağı:	1

Bu cevapların bazıları kelimelerle ifade edilirken bazıları şiir diliyle kaleme alınmıştır.

7. *Nar tanesi nur tanesi*

Şiir için bahanesi

Muammaya cevap kolay

SAZ âşığın bir tanesi

(Ahmet Çetinkaya, Cumhuriyet savcısı, 46)

8. *Muammaya cevap isterler benden
Bülbülsüz baharın tadı n'ola ki
ÂŞIK'la SAZI'dır derim yürekten
Bilmem bundan başka kasdı n'ola ki*
(Osman Aygün, Veteriner Fakültesi öğrencisi, 21)
9. *Uzaktan davulun sesi hoş gelirmiş
Bu muamma okuyana zor gelirmiş
Âşıklar Şöleni dolayısıyla
Cevap olarak SAZ gelirmiş*
(Ahmet Günay, öğrenci, 21)
- *Aşığa şevk verendir muamma
Maummayı dile getirendir BAĞLAMA*
(Sinan Gökçe, Oto yedek parçacısı, 21)

Toplantının Elazığ ilimizde düzenlenmesi, bazı dinleyicilerimizin cevabı bu topraklarla ilgili olarak aramasına yol açmıştır. Böyle olunca da Harput şehri ile Elazığ arasında kurulan bağ cevap olarak ulaştırılmıştır.

10. *Meşhurdur Arap Baba Türbesi
İşte anadır Gazi Harput şehri
Sultan Aziz verdi ona ismini
Anam HARPUT der şu ELAZIĞ şehri*
(Uğur Bilge, TDEB öğrencisi, 17)
11. *Hoş geldiniz âşıkların burcuna
Evliyalar, enbiyalar yurduna
Muammaya cevap bulduk mu bakalım
Oğul ELAZIĞ'ın sinesinde ana HARPUT'um*
(Arif İrfan Eker, Veteriner Fakültesi öğrencisi, 19)
12. *Yâra hoş geldi âşığın sesi
Oğlanın koynunda yatar annesi
Düşünmeye hacet var mı
HARPUT annesi, oğlu ELAZIĞ şehri*
(Ahmet Kazaz, öğrenci, 20)

Âşık, Elazığ ve Harput'tan sonra üzerinde duracağımız diğer önemli bir cevap da her türüyle bitki dünyasıdır. Burada; tohum, buğday tohumu, buğday tanesi, meyve ve çekirdek, gonca ile gül, kayısı, nar, hurma ve lâhana olmak üzere çok çeşitli cevaplar yer almaktadır. Dinleyicilerin bu kavramlar arasında nasıl bir bağ kurduğu merak konusudur. "Kudretullah şehrinin dürdanesi" söyleyişi her halde "hurma"yı da çağrıştırmıştır. Tomurcuğun açılıp gül olması, lâhananın kal kat olması, çekirdekten meyve ağacının çıkıp onun meyvesinin içinde de çekirdeğin bulunması her halde dinleyicileri yanıltan özellikler olmuştur. Cevabın "nar" olarak verilmesi ise "dürdâne" ibaresi ile son mısrayla ilgili olmalıdır. Çoğunluğu kelime olarak verilen bu cevaplar arasında şiir olarak sunulanlar da vardır.

13. *Allah'ım herkese muradın versin
Eller ile yârim menekşe dersin
İstemişsin muammama bir cevap
GONCA ile GÜL söylersem ne dersin.*
(Hasan Özkan, TDEB öğrencisi, 23)

14. *Tarlaya ekilir buğday tanesi
Başak tarlada buğdayın annesi
Annesi BAŞAK'tır BUĞDAY da oğlu
Oğlunun karnından çıkar annesi*
(Mustafa Aydın, TDEB öğrencisi, 20)

15. *Ağaçtan düşer hurma tanesi
Yere kök salmak an'anesi
Bulmacanın cevabı HURMA'dır
Oğlunun karnından çıkar annesi.*
(S. Burhaneddin Akbaş, TDEB öğrencisi, 20)

16. *Hazar Baba Dağı kar olsa gerek
Âşıkların yüreği dar olsa gerek
Her danesi bir ağaç olur sonunda
Muammanın cevabı NAR olsa gerek.*
(Prof. Dr. Şener Baltepe, Dekan)

Din uluları ve kutsal yerler de gelen cevaplar arasındadır. Bunların, son derece düzensiz bir şiir olanı dışında hepsi nesir halindedir. Şiir hâlindeki cevabı Hz. Adem'dir.

Mekke'de Hz. Muhammed S.A.V. Hazretleri ve annesinin türbesi,

Verilen muammada "oğul" Mekke-i Mükerreme, "anne" ise Kâbe-i Muazzama olarak tasvir edilmiştir.

Hacerü'l-Esved taşı ve Kâbe.

Bazı dinleyiciler ise muammadaki iki kelimedenden yola çıkarak cevap vermişlerdir. Genellikle muammadaki kelimeler ip ucu olacak kelimelerdir; dolayısıyla onlardan yola çıkmamak gerekirdi. Vereceğimiz tek örnek biraz değiştirilmiş bir şarkının güftesidir.

17. *Ana başta taç imiş
Her derde ilaç imiş
Bir EVLAT pîr de olsa
ANA'ya muhtaç imiş.
(Ömer Özdemir, öğrenci, 18)*

Eğitim ve bilgi ile ilgili olarak iki öğrenciden, cevapları "ilim" ve "okul" olan iki cevap gelmiştir; cevaplar sadece kelime olarak verilmiştir.

İki cevap da, hamasî konularla ilgilidir. Bunlardan "Ay yıldız" olanı kelime şeklinde olup öbürü aşağıdaki gibidir:

18. *Uğruna al kanlar aktırmadım mı?
Yoluna ülkeler yıktırmadım mı?
Rengine şimşekler çaktırmadım mı?
Dediğin AY YILDIZ BAYRAK değil mi?
(Serhat Kabaklı, öğretmen, 33)*

Hayvanlarla ilgili olarak gelen cevaplar da var. "Kanguru" nun fizikî yapısı ile ünlü tekerlemeden yola çıkarak verilen "yumurta" cevabı elbette muammadaki şaşırtıcı bilgilerden kaynaklanmaktadır. Cevabın

"Arı", "Arı oğulu" gibi verildiği de görülür. Bu tür cevap sahiplerinin sayısı beştir.

Eřya olarak ise sadece "Lmba" ve "İnci tanesi" verilmiştir. Daha düzenli bir yapıya sahip olan ikincinin cevabı şöyledir:

19. *řıđa hoş gelirse yr hanesi*
Allah kudretinin mucizesi
Bu muammanın cevabı
Midye içindeki İNCİ TANESİ
 (İsmail Ekrem Katı, teknik ressam, 21)

Tabiat, kinat ve tabiat olayları değişik dinleyicilerin cevapları arasında yer almaktadır: *Dünya, toprak, hill, ay tutulması, güneş tutulması, bulut*. Genellikle kelimelerle ifade edilen cevapların içinde ikisi açıklamalı, biri de manzum olanları vardır.

Âşığın kuvvetli olduğu, ilham kaynağının geldiği en iyi yer yrinin yanıdır. Muammanın cevabı TOPRAK'tır. (Celal Murat, đrenci, 21)

20. *Bulunmaz sanmayın buna yanıt*
Mantığınız olsun size kanıt
Doğru olacaktır sanırım
Muammanın cevabı BULUT
 (Abdullah Koyuncu, đrenci, 22)

Birkaç cevabımız, verilen cevap olan "sevgi" ve onun etrafındaki kavramlarla ilgilidir: *Kalb, yr, vb.*

21. *Asırlık sevgilerin pervanesi*
Ařkın tomurcuđu tanesi
SEVGİ aşıkların tek annesi
Annenin meskeni gönül hanesi
 (Mehmet řimřek, đrenci, 20)

Bir cevabımız ise ancak ikisi arasında bağ kurabildiğimiz  kavramla ilgilidir: *Konya, Mevlna, arı!*

İki cevabın neye işaret ettiği ise pek anlaşılammıştır. Cevap sahiplerinin doğrudan söyleyemedikleri kavramları biz de yeni birer örnek olarak sunuyoruz:

22. *Masa altında Musa*
Ayakları kıssa
Şimdi gelirse görürsün
Gülmekten ölürsün
(Çetin Yazıcı, şoför, 37)

23. *İndiğim yardan aşağı*
Çıkamadım yukarı
Bir de baktım çıkış yok
Çıkış aşağı aşağı
(Ali Altınok, öğrenci, 21)

İngilizce bildiğini göstermek isteyen orijinal cevap meraklısı bir öğrenci de şu cümlelerle gündeme gelmiştir: "I don't know about it. But I think it may a good song. The Turkish's lover say very good. Thank you." (Mahmut Balıkçı, 18) Başta, "âşık" yerine "lover" kelimesinin kullanılması olmak üzere bu metin birkaç yanlışla kurulmuştur.

Örnek olarak verdiğimiz 23 dördlükte bazı özellikler görülmektedir. Verilen muamma 11 heceli mısralardan kurulu olup kafiye düzeni *aaxa* şeklindedir. Mısralarda düzenli bir durak sistemi yoktur.

21 dördlükte göze çarpan başlıca özellik 15 tanesinin *aaxa* şeklinde kafiyelenmiş olma-sıdır. Diğer dördlüklerden ikişer tanesi *abab* (Nu. 8, 10) ve *aabb* (Nu. 11, 22), birer tanesi de *aaab* (Nu. 18) ve *aaaa* (Nu. 1) şeklinde kafiyelenmiştir; İki dördlüğünkü ise pek net değildir. Onları *aaaa* olarak da, *aabb* olarak da değerlendirebiliriz. Çünkü, "*entari, prensesi, ipeği, böceği*" ve "*annesi, gülesi, neticeyi, böceği*" şeklindeki kafiyelenişleri rahatlıkla bir dalın içine almamız kolay olmayacaktır.

23 dördlükten sadece yedi tanesinin bütün mısraları eşit sayıdadır: 7 heceli (Nu. 17), 8 heceli (Nu. 7), 11 heceli (Nu. 3, 8, 13, 14, 18). Bunlardan da durak sistemi düzgün olanların sayısı sadece üçtür: 4+4

(Nu. 17); 6+5 (Nu.8, 18). Kaldı ki sonuncusunda hece bölünmesi uygun ise de anlam açısından küçük bir problem vardır.

Bazı dörtlükler ise sadece birer mısra da bir hece (Nu. 10/1, 16/3) veya iki hece (Nu. 1/4, 21/2) fazlalığı ile görülmektedir. Bazı dörtlüklerde ise mısralardaki sayılar ikişer ikişer eşit sayıdadır: 11 ve 12 heceliler (Nu. 2, 5) 7 ve 8 heceliler (Nu. 23).

Büyük ölçüde hece farklılığı olan dörtlükler de görülmektedir. Bunların basit müdahalelerle düzeltilmesi de pek mümkün değildir: Nu. 4, 6, 9, 11, 12, 19, 20, 21.

Cevap dörtlüklerinin bazıları yabancı olmadığı bir yapıya sahiptir. Hatta bunlar-dan bir tanesi bildiğimiz bir musikî parçasının güftesidir: Nu. 17. Diğerlerini ise şöyle gösterebiliriz.

Nar tanesi nur tanesi (Nu. 7/1)

Bu söyleyiş bir bilmecemizden alınmıştır. Bilmecenin yapısı şöyledir:

Nar tanesi, nur tanesi

Kâinatın bir tanesi

(Bu bilmecenin cevabı Kur'an-ı Kerim'dir.)

Uzaktan davulun sesi hoş gelirmiş (Nu. 9/1)

Bu söyleyiş, çok bilinen bir atasözümüzün mısra yapısına uydurulmuş şeklidir.

Masa altında Musa

Ayakları kıssa

mısralarıyla başlayan cevap (Nu. 22), yine anonim edebiyatımızın dallarından olan bilmecelerle tekerlemelerde, hatta ninnilerde görülen bir söyleyişle yakından ilgilidir.

Bu cevap aynı zamanda "Masa üstünde testi" ve benzeri yapıda olan mâni katarı şeklindeki bir türkümüzü de değişik bir açıdan hatırlatmaktadır.

Görüldüğü üzere âşık edebiyatının ustalarının sanatlarını icra etmelerinin yanında din-leyiciler de kendi çaplarında bir şeyler söylemektedirler. Biz sadece doğru cevaba değil de yapı itibariyle uygunluğa da bakacağımızı belirtseydik belki cevaplar daha düzgün dörtlükler hâlinde ulaşabilecekti.

Biz bu değerlendirmemizde dinleyicilerin sesine kulak vermiş olduk; uzun yıllardan sonra ilk defa böyle bir toplantıyla karşı karşıya gelen Elazığlıların ve orada okuyan öğrencilerin olaya bakışlarını ölçmüş ve değerlendirmiş olduk. Daha önceki yıllarda Erzurum'da, daha sonraki yıllarda yine Elazığ'da ve Konya'da düzenlediğimiz benzer yarışmaların sonuçlarını başka bir yazımızda değerlendirmek istiyoruz.

NOTLAR:

1. Köz, 1 (1) Ağustos 1979, 67-68: Köz, 1 (4), Mayıs 1980, 103-104.
2. Feyzi Halıcı, "Halk Edebiyatında Muamma", I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri / 1. Cilt, Ankara 1986, 119-132.
3. Bu Sempozyum ve Âşıklar Şöleni için bk:
  - a) Halil Dumluca, "Fırat Havzası Folklor ve Etnografya Sempozyumu Yapıldı", Türk Folkloru, 7 (77), Aralık 1985, 11-12.
  - b) Yard. Doç. Dr. Ali Berat Alptekin, "Bir Sempozyumun Ardından", Türk Folkloru, 7 (78), Ocak 1986, 23-26.
4. Bu metin aslında lügazdir, ancak bu kavramlar hakkında fazla bilgisi olmayan âşık topluluklarının mensupları bunları bazen 'muamma', bazen de 'bilmece' olarak sorabilmektedirler.